

Posamezna številka stane 75 para

Nerodna lista: Celo leto 60 din., pol leta 30 din., četrt leta 16 din. Izven Jugoslavije: Celo leto 120 din. Inserati ali oznanila se računajo po dogovoru; pri večkratnem inseriranju primeren popust. Upravništvo sprejema naročnino, inserate in reklamacije. Telefon interurban št. 113.

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

Poštnina plačana v gotovini

STRAŽA izhaja v ponedeljek, sredo in petek. Uredništvo in upravnništvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5. Z uredništvom se more govoriti vsaki dan samo od 11. do 12. ure. Rokopisi se ne vračajo. Nezaprite reklamacije so poštnine prave. Telefon interurban št. 113.

15. številka

Maribor, dne 7. februarja 1923.

Letnik XV.

Zbor zaupnikov Slovenske ljudske stranke za Slovenijo.

Veliko oduševljenje za samostojnost Slovenije. — SLS ima pod svojim okriljem nad 70 prebivalstva. — Programatičen govor načelnika dr. Korošca. — Definitivna odločitev glede kandidatov. — Dr. Korošec nosilec liste.

V beli Ljubljani se je v ponedeljek, dne 5. t. m., zbralo toliko zaupnikov naše SLS iz vseh delov Slovenije, da je bila velika Unionova dvorana do zadnjega kotička napolnjena. Celo naši Prekmurci so poslali svoje zastopnike.

Ko se je na odru pokazal načelnik SLS dr. Anton Korošec in je otvoril zborovanje, so mu stoteri zaupniki priredili prisrčne ovacije. Za predsednika zborovanja je bil izbran dr. Korošec, za podpredsednika pa g. Brodar kot zastopnik Kmetijske zveze in g. Slapar od Delavske zveze.

Predsedstvo je nato prevzel g. Brodar in je podal besedo g. dr. Korošču, kateri je v globokozamišljenem in sijajnem govoru razvil naš bojni volilni program.

Prva zahteva naše stranke.

Naša stranka ima v svojem programu na prvem mestu zahtevo, ki si jo bodo osvojili vsi, ki se čutijo Slovence. To je samostojnost, avtonomija slovenskega naroda. — Njena privlačna moč gre pred nami ter nam odpira vrata vsega slovenskega naroda.

Voditelji nasprotnih strank vidijo, da se vrši preokret v njihovih vrstah, da njihovi lastni pristaši odobravajo naš program. In zato mislijo, da je treba preprečiti to gibanje v lastnih vrstah in dati za avtonomijo nekak surogat. Zato obljublajo «samoupravo», «še širšo samoupravo», «polno samoupravo», «nerazdeljeno Slovenijo» itd., samo, da bi njih ljudje ne poslušali naših klicev po svobodi in samostojnosti slovenskega naroda.

Toda narod in tudi nasprotni nam del naroda vidi, da ta surogat ni nič drugega kakor orožje, ki je prišlo iz orožarne velesrbstva, sama fraza, ki bi naj zakrila — goli centralizem. Toda naš narod uživa že štiri leta sadove tega centralizma in tudi sadove blaženega vidovdanskega centralizma in ve, kaj pomeni ta centralizem. On pomeni popolno nerazumevanje naših slovenskih razmer, popolno nesposobnost centralne uprave, on pomeni velikansko korupcijo v vsem gospodarstvu, pomeni polževo počasnost centralistične uprave, veliko nazadnjaštvo v političnem oziru in nezasišane zapostavljanje v verskem oziru.

Dva zmaja.

V štirih letih je ljudstvo dobro spoznalo, kaj mu je centralizem prinesel. Naši nasprotniki že sami uvidevajo, da ljudstva s kako vidovdanske «samoupravo» ne bodo prevarili, zato so v zadnjem času prišli zopet z obrabljenim sredstvom, s katerim naj se jim posreči odvračati pozornost našega ljudstva od centralizma. Naši nasprotniki slikajo zopet na steno, kako nevaren je — klerikalni zmaj.

Ali veste, kaj je klerikalizem? Mislim, da vsi vemo, da je klerikalizem cerkvena nadvlada nad državno organizacijo, nadvlada škofov in «farjev» nad javnostjo in vsa državno upravo. To je klerikalizem, to je tisti klerikalni zmaj, s katerim stražijo danes naši nasprotniki svoje ljudi.

Poglejmo si pa sedaj v oči in spoznajmo, ali nismo imeli kdaj manj klerikalizma, nego ga imamo danes. Ali naš ljubljenski škof Jeglič zapoveduje politični upravi ali celo namesniku Hribarju? Ali imamo res kak vpliv na našo sodno upravo in na predsednika Babnika? Ali imamo kak vpliv na šolsko upravo? Ali imamo kak vpliv na finančno upravo? Ali imamo kak vpliv na žandarje, čeravno vemo, da so ti naši prijatelji, ker nočejo gledati tega pogubonosnega vladnega sistema. — Nadvlada katoliške cerkve in tudi drugih cerkva še ni bila nikdar tako majhna kot je danes, nje sploh ni. To mora vsakdo priznati.

Če kje gospodari danes klerikalni zmaj, ni to na ljubljanskem gradu, ampak živi ob spoju Save in Donave na Kalimegdanu. — Tam ima svoj brlog in svoj vpliv. Tam je pravi pravcati klerikalni zmaj. Naš klerikalni zmaj je pa mrtev in počiva globoko ob ljubljanskem gradu. Ne jaz, ne vi, ga ne bomo nikdar več videli.

O klerikalnem zmaju se govori, toda misli se na nekaj drugega — to je avtonomni zmaj. Ta je, ki se ga bojijo. Ako slišite danes govoriti o borbi proti klerikalnemu zmaju, potem to ni nič drugega, kakor borba proti avtonomiji slovenskega naroda. Nihče od naših nasprotnikov ne sme danes med narod z razvito zavestjo in odprtim vizirjem proti samostojnosti slovenskega naroda, ker bi ga povsod zapodili.

Naše stališče glede avtonomije Slovenije je zasidrano na globoko v duši slovenskega naroda, da si danes ne more nihče reči: pojdemo v boj proti avtonomiji slovenskega naroda. To vedo voditelji naših nasprot-

nikov prav dobro in za to pravim, da so nam odprta vrata in srca pristašev vseh strank. Klerikalnega zmaja se jim ni treba bati in se ga tudi ne bojijo, ker vedo, da je mrtev. SLS ne gre v boj za klerikalizem, ampak za svobodo in samostojnost slovenskega ljudstva.

Zahteve avtonomistov.

Kaj hočemo mi avtonomisti? Mi hočemo, da smo in ostanemo Slovenci v tej državi sami svoji. To se pravi: mi ne mrzimo ne Hrvatov ne Srbov, toda mi hočemo ostati samisvoj narod in se nečemo ne posrbiti, ne pohrvatiti. Mi ne zaničujemo kulture drugih in priznavamo vrline tudi drugih narodov. Toda mi ljubimo svoje in hočemo zato ohraniti in ščititi svojo slovensko kulturo. Mi hočemo ščititi svoje slovensko gospodarstvo, hočemo pa ščititi tudi svoje slovenske župe, svoje slovenske finance. To je naša avtonomija. Zato gremo v boj in zaradi tega se nam pridružujejo tudi ljudje drugih strank.

Branitelji zatiranih.

Nikdar nismo iskali in želeli kake nadvlade. Mi smo vedno branili in ščitili zatirance ter stali ob njihovi strani. Zato uživa SLS simpatije tudi pri drugih strankah, ker vedo, da smo mi zastopniki zatiranih mas slovenskega naroda. Mi smo oni, ki moramo braniti slovensko zemljo, slovenski jezik, slovenskega uradnika in obrtnika, slovenskega kmeta in delavca. Braniti moramo tudi — ne klerikalizem, ampak svobodo naše cerkve, v kateri mi ne gledamo kake politične gospodarine in tudi ne kake dekle, ampak svojo mater, ki jo vsi ljubimo in spoštujemo. Zato bomo svojo mater ščitili z vsemi silami, da se bo mogla svobodno razvijati v javnosti in šoli.

Nato je govoril dr. Korošec podrobno o razvoju šolstva v Sloveniji, o zaščiti uradništva, razvijal je naš program o kmetu, obrtniku, ter delavcu, se je izrekel proti nasilstvu nad katerokoli veroizpovedjo in zahteval svobodo Cerkve. Po temeljnih besedah glede našega programa, glede šole in cerkve ter raznih slojev je izjavjal dr. Korošec

o našem razmerju do Hrvatov in Srbov sledeče:

Mislim, da ni treba poudarjati, da smo mi Slovenci prijatelji Hrvatov. Koliko niti je, ki nas vežeje in koliko momentov je, ki smo jih skupno preživeli. Četudi vemo, da nas Radić sem in tja napade, vendar nas to ne bo oviralo, da se ne bomo ob rami borili s Hrvati za njihova prava.

Mnogo Srbov misli, da jih mi sovražimo. To je popolnoma napačno. Mi ne sovražimo Srbov, ne sovražimo srbskega naroda, mi samo odklanjamo mnogo njihovih politikov, ki hočejo, da bi bili oni gospodje, mi pa hlapci. Ako hočete, da smo bratje, bodite nam res bratje. Ako pa hočete, da smo hlapci, vam povemo, da tega ne boste doživeli nikdar. Naša zgodovina je stara stoletja. SLS ni nikdar ležala na trebuhu, ni nikdar lizala pet in jih tudi v bodoče ne bo! Tudi bratom ne! Lahko rečem, hvala Bogu, v srbskem narodu se pojavljajo nove stranke, ki razumejejo, da moramo biti, ako hočemo biti res bratje, bratje ne samo v besedah, ampak tudi v dejanju. Vsakemu svojo hišo, vsakemu svojo kuhinjo in vsakemu svojo blagajno!

Proti koncu svojega govora je dr. Korošec poudarjal potrebo

enotne fronte slovenskega naroda.

Zavedati se moramo, da se bije odločilna bitka. Sedaj gre za to, ali se bodo vrata avtonomiji odprla ali pa se bodo zaprla za dolgo, dolgo časa. Če propademo mi in avtonomistične stranke drugih narodov, potem smo oropani slovenske individualnosti in bomo obležali pred velesrbskim centralizmom. Ako pa zmagamo mi, potem se nam bodo odprla vrata in bomo mogoče prišli že bodoče leto do svoje avtonomije in do avtonomije drugih narodov, ki žive v tej državi.

Mi hočemo, da to slovensko ljudstvo živi na svoji zemlji, ki ga je rodila, da na njej dela in da ta zemlja ostane tudi njegova.

Na to je zahteval dr. Korošec nedotakljivost našega lepega slovenskega jezika, kulture, literature in umetnosti.

Dr. Korošec, zavedajoč se moči naše stranke, je še pribil, da ni bila naša stranka še nikdar tako močna in organizirana, kot je danes. Da je več nego 70 odstot slovenskega naroda v našem taboru, to nam pričajo naše prosvetne in gospodarske organizacije.

Svoj temeljiti govor je sklenil naš voditelj z besedami: Ker se čutimo mlade, krepke in zdrave, za to pojdemo na delo, da zgradimo slovenskemu narodu kmalu krasno zgradbo njegove svobode, zgradbo njegove samostojnosti.

Ko je dr. Korošec v svojih izvajanjih podčrtaval našo kardinalno zahtevo po osamosvojitvi Slovenije, je vedno nastal v dvorani vihar oduševljenega, dolgotrajnega pritrjevanja. Ob koncu pa je celi zbor radostno vsklikal našemu voditelju in tega vsklikanja ni hotelo biti ne konca ne kraja.

Za dr. Koroščem je dobil besedo poslanec profesor Anton Sušnik, ki je govoril o zahtevah slovenskega ljudstva.

Govor poslanca Sušnika.

Profesor Sušnik je uvodoma omenil razočaranje Slovencev, katerega smo doživeli v novi državi od ujedinenja do danes. Glavni vzrok naših razočaranj je centralistična ustava, ki je nesreča za državo. Vsi oni, ki so glasovali za ustavo, so popolnoma pozabili na Hrvate in Slovence ter gledali pred seboj samo Veliko Srbijo. Da v naši državi ne bodo zadovoljni samo Srbi, ampak tudi Slovenci in Hrvati, je predvsem potrebna revizija ustave in ravno revizija ustave

je glavna točka zahtev slovenskega ljudstva.

Nadaljna zahteva našega naroda je, da pride enkrat delo in poštenje do veljave, ne pa zvitost in denar. Ako se hočemo povspeti do gospodarskega napredka, potem moramo mobilizirati delo, odpraviti stalno vojsko in upeljati splošno brambno dolžnost. Dokler pa se ne more odpraviti stalna armada, pa se naj vsaj zniža stalni kader in naši fantje naj služijo doma.

Ako hočemo nadalje naši državi dati dobro upravo, jej moramo dati dobro uradništvo, ki bo pošteno in tako plačano, da bo zamoglo živeti.

Dolžnost države mora biti tudi, da podpre domačo industrijo in s tem prepreči beg Slovencev v Ameriko.

Nujna zahteva naše stranke je tudi, da mora moderna država storiti vse v varstvo delavstva in zagotoviti delavcu človeka vredno življenje.

Od kar je bila na krmilu demokratsko-radikalna vlada, ni storila v varstvo delavstva prav ničesar. Zahteva naše stranke je, da se zajamči delavstvu poton zakona pravica združenja in organizacije, vpelje osemurni delavnik v rudokopih in industriji in se da delavcem pri kapitalističnih podjetjih soodločevanje in participacija na dobičku.

Prof. Sušnik je poudarjal še zahtevo naše stranke po izvedbi agrarne reforme in uvedbi posebnih zakonov, ki bi naj pospeševali kmetijstvo. Končna zahteva naše stranke je izenačenje davkov, preureditev carinske politike ter rešitev invalidnega vprašanja.

Po Sušnikovem govoru je glavni tajnik SLS g. dr. Kulovec na podlagi pravilnika SLS pojasnil vse potrebno glede določitve kandidatov za poslance narodne skupščine.

Nato je v imenu vodstva SLS za Štajersko poročal član izvršilnega odbora g. Žebot o kandidaturah na Štajerskem.

Naši kandidati v okrožju Maribor—Celje.

Za nosilca liste SLS so zbori zaupnikov enoglasno izbrali našega voditelja dr. Anton Korošca. (Navdušeno ploskanje in odobravanje.)

Na zborih zaupnikov SLS po okrajih so bili izbrani naslednji okrajni kandidati:

1. Za volilni okraj Murska Sobota: Siftar Geza, posestnik v Martjancih pri Murski Soboti. — Namestnik: Nemčič Matija, trgovec v Križevcih.

2. Za volilni okraj Dolnja Lendava: Klekl Jožef, narodni poslanec v Črenšovcih. — Namestnik: se še določi.

Za volilni okraj Brežice: Skoberne Jožef, narodni poslanec in župan v Dovškem pri Rajhenburgu. — Namestnik: Cerjak Jožef, trgovec in posestnik v Artičah.

4. Za volilni okraj Celje: Krajnc Davorin, narodni poslanec v Veliki Pirešici. — Namestnik: Uranjek Jakob, rudar v Megojnici pri Grižah.

5. Za volilna okraja Konjice in Ljutomer: Dr. Jožef Hohnjec, narodni poslanec v Mariboru. — Namestnik: Gologranc Franc, župan v Konjicah.

6. Za volilna okraja Laško in Prevalje: Kugovnik Jurij, posestnik in kovač v Prevaljah. — Namestnik: Hrstnik Mihael, posestnik v Brstniku pri Laškem.

7. Za volilni okraj Maribor desni breg: Falež Štef, posestnik v Orehovi vasi pri Stivnici. — Namestnik: Gril Hinko, posestnik v Slov. Bistrici.

8. Za volilni okraj Maribor mesto in levi breg: F. Žebot, narodni poslanec v Mariboru. — Namestnik: F. Fanel, posestnik v Partinju.

9. Za volilna okraja Mozirje in Slovenjgradec: Pušenjak Vladimir, narodni poslanec v Mariboru. — Namestnik: Steblovnik Martin, župan in posestnik v Šmarju ob Paki.

10. Za volilna okraja Ormož in Ptuj: Vesenjsek Ivan, profesor v Mariboru. — Namestnik: Bedjanič Andrej, župan in posestnik v Obrežu pri Središču.

11. Za volilni okraj Šmarje: Vrečko Jakob, posestnik na Ponikvi ob južni žel. — Namestnik: Počivalšek Jožef, posestnikov sin v Imenem.

Vsi predlagani kandidati so bili enoglasno sprejeti. Nato so se še določili kandidati za ljubljansko okrožje. Tudi na Kranjskem je določen za nosilca liste dr. Anton Korošec.

Po triurnem zborovanju, ki je bilo živ svedok moči, žilavosti in edinosti, ki vlada v SLS, je načelnik dr. Korošec s pozivom: «Na delo za zmago!» ter s klicem:

«Zvestoba za zvestobo!» zaključil pomembno zborovanje.

Politični položaj.

Poskusi radikalno-demokratskega zblizanja. V Vojvodini in Bosni se kažejo prvi, a zelo slabi poskusi volilne zveze med radikali in demokrati. V Vojvodini se Pašičevi radikali bojijo Protičevega nastopa, zato se pa oklepajo demokratov, v Bosni bi pa demokrati radi s pomočjo radikalev prišli do nekaj mandatov. V prvi pokrajini se govori o «nacionalnem bloku», v drugi pa o bloku «državotvornih strank». Do prave zveze pa najbrž ne bo prišlo, ker so veliki prepiri radi razdelitve varnih mest na skupni kandidadni listi.

Ministrski svet in južno-srbski Turki. Ker so se volilna pogajanja med radikali in turško organizacijo «Džemijet» razbila, hočejo ministri južno-srbskim Turkom nekaj podtakniti, da jih lahko proglasijo za protidržavne ter ovirajo njih volilno agitacijo. Ministri zdaj že razglašajo, da so Turki v zvezi z bolgarskimi komitami da dobi Džemijet navodila naravnost iz Sofije. Če bi bili Turki obljubili radikalcem svojo pomoč, bi bili sedaj prvi «državotvorci» ter glavna zaslonba proti bolgarski iredenti.

Volilna kooperacija srbskih naprednjakov in liberalcev. Eni kakor drugi so sicer sklenili, da nastopijo pri volivah samostojno, pozneje so pa širše konference sklenile, da se gre v posameznih okrajih lahko tudi v volilno zvezo. Za Beograd je že sklenjena skupna lista naprednjakov in liberalcev. Temu primeru bodo sledili še drugi volilni okraj, izključen je pa vsak volilni kompromis z drugimi strankami. V Beogradu bo začelo zopet izhajati naprednjaško glasilo «Videlo», ki je poprej posebno ostro napadalo demokratsko-radikalni režim. Redakcijski odbor za ta list je že izbran.

Nekaj sprememb v naši diplomaciji. V zunanjem ministrstvu pripravljajo nekatere spremembe v naši diplomaciji. Našega dosedanjega poslanika v Rimu g. Antonijeviča bodo poslali na Dunaj, v Rim pa pride znani dunajski poslanik Tiča Popović. Iz Aten bi rado zunanje ministristvo premestilo tudi Živoj. Balugdžića, kateremu so se pa Atene tako priljubile, da izjavlja, da takoj odstopi, ako bi se njegova premestitev udeležila.

Naša radikalna vlada v Beogradu se ukvarja tudi z načrti glede vpostavitve novih konzulatov v Ameriki. Takoj po zopetnem zasedenju narodne skupščine bosta otvorjena dva naša konzulata v Ameriki in sicer eden v Pittsburgu, kamor bi naj prišel kot konzul Hrvat, eden pa v Klevelandu, katero mesto pa bi zasedel Slovenec.

Pašičeva bolezen. Zadnje dni se je mudil Pašič v Skoplju in to njegovo potovanje je bilo agitatoričnega značaja. Listi so poročali, da je žel g. Pašič v Skoplju debele neuspehe, ki so ga tako poparili in ujezili, da se je takoj po povratku v Beograd ulegel v postelj. Vlada sedaj razglašja, da je njen predsednik g. Nikola Pašič po povratku iz Skoplja obolel, a zdravniki so enoglasnega mnenja, da njegova bolezen ni težke narave (ampak politična kujavost. Op. ur.).

Po svetu.

Iz Bolgarije prihajajo čudna poročila, ki pa ne bodo bolgarska. Sedaj se poroča že o drugem atentatu na ministrskega predsednika Stambolijskega in oba atentata sta brezuspešna. Najprej naj bi bile vržene bombe na avtomobil, s katerim se je vozil ministrski predsednik, sedaj — čez nekaj dni — pa v ložo gledališča, kjer je sedel z drugimi ministri. O prvem atentatu soglašajo vse vesti v tem, da je bil atentator eden od bolgarskih šovinistov, takozvanih «makedonstvujuščih», glede drugega atentata pa pravijo beograjske vesti, da je izveden po komunistih. — To je v čudnem nasprotju s celo vrsto «najtočnejših» poročil iz Beograda, da je Stambolijski v tajnih, a najtesnejših zvezah z Moskvo. — Gotovo je, da strežejo bolgarski šovinisti Stambolijskemu po življenju. Iz tega pa sledi, da beograjska vlada nima pravice, današnji bolgarski vladi podtikati izgredev, ki jih šovinisti povzročijo.

Medvojni zavezniški dolgovi. Vprašanje angleških dolgov v Ameriki se je uredilo tako, da bo Anglija plačevala prvih 10 let po 31,500.000 funtov sterlingov na leto, sledujočih 52 let pa 36,000.000, tako da bo ves dolg ki znaša 856,000.000 funtov sterlingov, izplačan v 62 letih. — Kar se tiče francoskega dolga, se tozadevna pogajanja z Ameriko od strani Francije odlagajo, češ, da je treba počakati na uspehe zasedbe ruhrskega ozemlja. Z gospodarsko konferenco, ki jo je Amerika nameravala (ar zahtevala, ne bo nič, ker se je Amerika z onimi, ki sploh še kaj imajo, to je z Angleži, že itak pogodila, glede drugih — v prvi vrsti Francozov — pa ne preostane drugega, kot čakati na vse, kar se bo iz evropske zmede po glavni zaslugi Francije še vse razvilo.

Kritika francoske politike. Lloyd George, ki se odidhava sedaj v političnem pokoju ali boljše rečeno na počitnicah, je napisal že več člankov z ostro obsodbo politične situacije v Evropi in posebej še francoske politike in njenega nastopa proti Nemčiji. Evrope, pravi Lloyd George, ni vojna ničesar naučila. Danes je v Evropi več vojaštva kakor 1913-14. leta in sicer brez vsakega povišja. Kajti razmere, ki so vladale pred vojno, so se temeljito izpremenile. Dveh velikih militarističnih imperij v Srednji Evropi ni več. Nemčija, čije armada je znašala v mirnem času 800 tisoč mož ima danes vsega skupaj okrog 100 tisoč vojske. Avstrija, ki je imela

1913-14. leta 420 tisoč mož aktivne vojske in 2 do 3 milijona rezerve, je reducirala svojo oboroženo silo do 30 tisoč mož. Pri vsem tem pa Francija vzdržuje še vedno 736.000 mož velike armade in 2 do 3 milijone izvežbane rezerve. Razvija in pomnožuje tudi zračno floto. Leta 1914 je imela 400 aeroplanov, sedaj jih ima pa 1152 in to takih, ki so nalašč namenjeni za bombardiranje s tako silo, ki si je človek med vojno ni mogel niti misliti. Francija torej čaka na vojno. Kje je nevarnost, kje sovražnik? Nikjer, ker nobena sosedna država nima danes armade, ki bi znašala tretjino francoske oborožene sile. Nemčija daje najmanj povoda. — Njeno prebivalstvo je po številu enako prebivalstvu Poljske, Rumunije, Jugoslavije in Češke, njena armada pa ne tvori niti sedmi del združenih moči teh štirih držav. Rumunija ima 15 milijonov prebivalcev, a dva krat večjo armado od Nemčije s — 60 milijoni. Samo Rusija ima znatno armado, ta se pa omejuje na obrambo. — Nemčija je na tleh, v okovih in Francija misli, da kot zmagovalka lahko pleše po njej, kadar in kakor se ji zljubi. Posledice ne bodo izostale. Francoska okupacija bo zahtevala nove ogromne stroške. Vprašanje je, kdo jih bo plačal. V zvezi z okupacijo bo nemška marka padla tako nizko kakor avstrijska krona in Francija pri tem ne bo nič profitirala. Nastalo bo splošno nazadovanje nemške industrije, posebno se bo znižalo pridobivanje premoga, kajti rudarji ne bodo delali za tuje s takim veseljem, kakor so delali za lastne gospodarje. Mogoča je tudi revolucija in nastop komunistov, ki bodo pretresli Evropo. — To je obsodba francoske zasedbe s trezne politične strani, obsoditi se pa mora tudi v imenu človečanstva in kulture. Francoska soldateska nastopa skrajno nekulturno in okrutno. — Francoski oficirji se z nasiljem in okrutnostjo hočejo pokazati kot gospodarji. Nešteto slučajev je že, da so pretepli in mučili ljudi, ki jih niso — pozdravljali, družine mečejo iz stanovanj in zasegli so celo bolnišnice, da so morali tudi nevarno bolni radi njih na cesto. Francoska soldateska je tudi bolnike na legarju in škraticih izrinila in nemški zdravniki so morali zavrniti vsako odgovornost za slučaj, da se silno razširijo nalezljive bolezni. Afrikanci divjajo v najkulturnejših delih zapadne Evrope in to bi moral svet tudi najstrožje obsoditi.

Protest delavskih strokovnih organizacij. Kongres francoskih delavskih strokovnih organizacij je sklenil protest proti zasedbi ruhrskega ozemlja ter izrekel zahtevo, da se cela zadeva predloži društvu narodov. — Nemški sindikati pa so poslali ameriški vladi apel, v katerem izjavljajo, da so nemški sindikati, ki štejejo 12 milijonov članov, trdno prepričani, da Amerikanci niso zato šli v vojno, da uničijo nemški narod. Amerika lahko reši Evropo od nasilja in neizbegljive nesreče, katero bo povzročila okupacija ruhrskega ozemlja.

Oriensko vprašanje bo ostalo po vseh izgledih — nerešeno. Francozi so že izjavili, da so pripravljani na posebno mirovno pogodbo s Turki in tako bi bila Anglija sama proti Turkom. V Dardanelih bi njen položaj še veljal, v Mezopotamiji bi bilo pa zelo težko. Turški delegat je izjavil, da se Turčija Anglije ne boji in namignil je z ene strani na turške dobre odnose z Rusijo, z druge pa na splošno muslimansko gibanje in na vedno močnejši pokret proti angleški nadvladi.

Ludendorff v Celovcu. Dne 4. t. m. se je vršilo v Celovcu zborovanje kot nekak protest proti postopanju Francozov v Poruhrju. Na ta protestni shod je prišel tudi nemški maršal Ludendorff in pozival Nemce k skupnemu nastopu. Ze pred nastopom Ludendorffa so zborovalci demonstrirali proti njemu, med govorom pa so ga prekinjali z medklici. Na večer po zborovanju je zopet demonstriralo proti njemu delavstvo, med tem ko je bil maršal prijazno sprejet in pozdravljen od avstrijskih oblasti in «Heimwehra».

Velike poplave Donave. Vsled deževja je zelo narasla Donava in poplavila vsa mesta ter vasi po okolici Dunaja. Voda je tako narasla, da sega do prvih nadstropij. Škoda, ki jo je povzročila poplava, je ogromna.

Poneverba na debelo. Dne 4. t. m. so zaprti na Dunaju uradnika Lombardne in eskomptne banke Viljema Vetz. Vetz je bil leta 1920 ravnatelj dunajskega kreditnega društva za trgovino in industrijo, ki je pa propadlo in Vetz je vstopil nato k Lombardni in eskomptni banki, kjer je bil na zelo odgovornem mestu. Banka trdi, da jo je ogoljufal za 150 milijonov, a drugi so pa mnenja, da je škoda znatno višja in baje znaša okrog 1 milijardo.

Beleške.

Uradniki proti uradnikom. Beograjska «Pravda» poroča o silnem preganjanju uradnikov od strani državnih oblasti, ako niso radikali, in dostavlja svojemu poročilu: Uradniška udruženja pa se ne ganejo. Da se ne ganejo udruženja starih srbijanskih uradnikov, se ne čudimo. Čudimo pa se, da se ne zgamejo uradniška udruženja z one strani Save, katerim je stalnost zajamčena. — Srbske uradniške garniture so že vajene, da ena pomeče drugo, značilno pa je, da so srbski uradniki začeli gledati na prečanski svet, ki uradniških garnitur doslej ni poznal ter se uvedenju takih razmer še sedaj upira. — To je prvi klic z one strani Save, naj prečani osvobodijo Srbe!

Iz «volilne svobode». V Srbiji v nerodinskem okraju predseduje neki Kostić in ta je sedaj vsem podrejenim izdal to-le naredbenje: «Nihče ne sme iz ene občine v drugo, iz ene vasi v drugo brez pismenega dovoljenja. Če se kdo pojavi v drugi vasi brez dovoljenja pristojne oblasti, naj se meni predvede, pa naj bil kdor koli.

Ako zvem, da je v občini bil kdo iz drugega kraja brez dovoljenja, bom najstrožje postopal tudi proti občinskemu predstojništvu, ki se ni držalo moje naredbe. Prebivalci, ki druge sprejemajo čez noč brez pismenega dovoljenja, bodo kaznovani po § 344 kaz. zakona.» — To je lep primer «volilne svobode» in ta predsednik je seveda Pašičev radikal.

«Črna knjiga.» Beograjski demokratski listi naglašajo, da vodijo demokrati po celi državi «črne knjige», v katere vpisujejo vse, kar jim bo v novi skupščini služilo za interpelacije in napade.

Oficirske afere. Imamo jih nepregledno vrsto in od dneva do dneva se po beograjskih listih iznašajo nove na svetlo. Vsaka taka oficirska afera je kakor dolga povest, vleče se skozi leta in v svoj krog zagrinja vedno več oseb. Da omenimo zadnji dve iz beograjskih novin samo na kratko: V prvi igra glavno ulogo neki pukovnik Božidarevič-Koračin, ki že 12 let skače iz ene umazane afe v drugo. Leta 1919 je bil kot odposlanec vojnega ministra na Francoskem in imel je nalogo, da spravi domov vojni material, ki nam ga je Francija dala na razpolago. Ali on je poslal blago beograjskemu trgovcu Alkalagu ter z njim delil milijonski debiček. Podobno se je udeležil tudi pri drugih nabavah vojnega materiala. Drugi je major Tanaskovič. V Valjevu so prijeli ljudi, ki so z njegovo pomočjo kradli kože iz vojaškega skladišča ter delali s tem ukradenim blagom dobre kupčije.

Paševanje v Sandžaku. Značilen za turške metode oblastnikov-radikalcev je sledeči dogodek, ki se je pripetil v Novi Varoši na dan Sv. Save dne 27. m. m. Kakor po navadi so trgovci zjutraj odprli svoje trgovine, iz cerkve je pa prišel sreznik načelnik Vasiljevič ter začel vpiti po trgu: «Zapirajte trgovine, danes je sveti Save!» «In tudi moja slava!» — je še dodal, da bi svet ja razumel, da morajo biti tudi radi njega trgovine zaprte. Prej ta načelnik ni izdal nobene naredbe, da bi na ta dan morale biti trgovine zaprte. Ko je še bolj razsajal po trgu, je poklical še žandarje, ki so mu morali pripeljati 15 muslimanskih trgovcev in začela se je — razprava. Trgovci so bili obsojeni vsak na 55 dinarjev globe, med razpravo pa opsovani, češ, kaj hočete vi Turki, če vam naši prazniki niso prav, se pa izgubite v Turčijo! Našo vero morate spoštovati, ker je državna vera. — Muslimani iz Nove Varoši so se hoteli brzojavno pritožiti na notranje ministristvo v Beograd, poštni urad pa ni hotel sprejeti brzojavke, češ, da je «protidržavna.»

Onevne novice.

Zborovanja dr. Hohnjeca: Nedelja, 11. februarja, po prvem cerkvenem opravilu v Zičah, po drugem opravilu v Špitaliču. Nedelja, 18. februarja, po rani sv. maši v Vitanju, popoldne po večernicah v Doliču.

Volilni shodi dr. Hohnjeca pri Sv. Juriju na Ščavnici in pri Mali Nedelji (2. februarja) ter v Kapeli in Ivanjcih (4. februarja) so bili prav dobro obiskani. Čeprav je bilo povsod navzočih tudi nekaj političnih nasprotnikov, se red ni nikjer niti najmanj motil. Broj pristašev Ljudske stranke dnevno raste. Bodoče volitve bodo to pokazale in dokazale, v katerem taboru je slovensko ljudstvo.

Intervencija radi orjunaških nakan v Celju. Celjski Nemci so v Beogradu intervirali zaradi dogodkov v Celju ter se pritožili, da lokalne policijske oblasti niso dovolj sledile intencijam pokrajinske uprave ter so premalo poskrbele za varnost udeležencev nemške prireditve. Prireditve da se je sicer vršila v redu, vendar pa da so bili udeleženci pozneje na ulici napadeni. Nemški narod v Sloveniji hoče pravico do neoviranega udeleževanja. Nemci so stavili tudi konkretne zahteve. Z ozirom na pogajanja za volilni sporazum so dobili zagotovilo, da se bo njihovim zahtevam ugodilo. — Nemška intervencija in njena pritožba ina gotovo svojo stvarno podlago. Za nas je gotovo, da celjski policijski šef dr. Senekovič ni hotel dovolj slediti intencijam pokrajinske uprave, drugače ta množ sedaj ne bi javno v kavarni označeval ukrepa g. pokrajinskega namestnika z besedeo «nesramnost» in njega samega zmerjal s «Versicherungsgentom.» — Upamo, da g. pokrajinski namestnik kmalu pokaže svojo energijo napram orjuncem, kakor tudi napram dr. Senekoviču. Naj ga nažene, ker se toliko baha z «boljšo službo!»

Kedo je zašel med protidržavne elemente? Celjska «Nova doba», ki je bila dne 5. t. m. zabranjena. «Novi dobi» kličemo, ker je svojčas z naslodo prinašala obvestila o konfiskaciji «Straže»: danes meni — jutri tebi!

Nekaj spominov na dr. Kukovčevega kandidata Kocbeka. Iz Gornjegrada poročajo v «Slov.Gospodar» št. 5 dne 1. februarja 1923, da je bil g. Franc Kocpek odlikovan z redom sv. Save in se jim to čudno zdi. Meni pa nič in tudi drugim, ker so Kocpekove zasluge bolj znane, in so še dosti večje na polju prosvete in literature, kakor našete v omenjeni številki Slovenskega Gospodarja. Le pomislite, on je največ pripomogel, da so v trgu Gornji grad postavili spomenik avstrijskemu cesarju Francu Jožefu I. in ta glavni trg, park po njem imenovali! Sezidal je v spomin 60letnice Franca Jožefa I. blizu vrha Ojstrice cerkvico, v kateri še bo poznim rodovom krasna plošča v njej vzdana pričala o njegovi gorečnosti za Habsburžane! In v spomin nesrečne smrti bivše cesarice Elizabete je hotel ta pobožen kristjan postaviti pri vhodu v Logarjevo dolino drugo cerkev sv. Elizabete, kar priča cela knjiga, recimo pravice — tiskanih mljih prošelj toliko, da bi v knjigo vezane šteje več tisoč strani! In da je k tem cerkvam večkrat na leto romal, postivši se ob vodi in suhem kru-

hu, le mimogrede omenjam in mu nikakor ne zamerim, da je tudi «v boleznih» priromal — «ne rajšal po planinah» k omenjenemu svetišču in grede obiskal Okrešelj, da preskrbi, da bi se s priseljivanjem iz tužne Koroške pomnožilo število Jugoslovancev. Ali se ne pravi to delati za prosveto? Pa še več nevoščljivi, nevaležni Gornjigracijci! Ali ni šola delo njegovo, ki bo pričalo gornjegrajskim purgarjem, da je ta šola bila potrebna, kakor peto kolo pri vozu, ker so imeli šolo skoro zastoj v graščini! Da je na polju prosvete bil delaven, priča ves svet — in na polju literature — romal je na učiteljski shod celega sveta in zato tudi Jugoslovanci Kocbek in si ogledal in opisal tisti sloviti nürnberški trhter in ga baje seboj prinesel. In ker v boleznih in starosti ne bo mogel več romati, je ustanovil za literaturo akademijo «Skarpa», kjer bo zbiral literarne učenjake, katerim bo s trihterjem vlival učenost in modrost ter učil nazorno, kako se gorjanci — križajo. Zato pa pravim, ko bi mene vprašali za Kocbekove zasluge, jaz bi predlagal, da dobi — orden desete klase!

Minister Zupančič je dal beograjski «Samoupravi» dolgo poročilo o svojem potovanju po Sloveniji, pove, da se je lepo gostil in na nikogar ne pozabi, ki se mu je prišel pokloniti, samo tega ne pove, da je neka občina dobila od okr. glavarstva nalogo, naj mu pripravi pojedino in iz občinske kase plača.

Volitve v Pokojninski zavod v Ljubljani. Zmagali so «Združeni službodajalci» in «Združeni zasebni nameščenci», propadle pa mladinske liste. — Skrutinji glasov je dal sledeče rezultate: Službodajalci: Volili I. (denarni zavodi) in V. (vsi ostali poklici) kategorija. V II., III. in IV. skupini je bila vložena le po ena lista, ki veljajo kot v naprej izvoljene s 17 delegati, od katerih je samo par mladinov. — Združeni službodajalci (v I. in V. kat.) 5065 glasov. Mladinske liste (v I. in V. kat.) 530 glasov. Izvoljeni delegati: Združenih službodajalcev 9, mladinskih list 2. — Nameščenci vseh petih kategorij (denarni zavodi, trgovina in spedičija, rudarstvo in kovinarstvo, ostala industrija in obrt, vsi ostali poklici) Združeni zasebni nameščenci 4257 glasov. — Laži-«Strokovne in nadstrankarske liste 1931 glasov. Izvoljeni delegati: Združeni zasebni nameščenci 19, «Strokovna in nadstrankarska lista» 9. Zmagala je v svobodnih volitvah poštenost nad korupcijo in tako bo v Pokojninskem zavodu za jamčeno pravično in nepristransko gospodarstvo.

Pirkmaier in psi. Vodja okrajnega glavarstva Ptuj, g. Pirkmaier, je zapovedal pobiti po raznih kmetskih občinah vse pse. Sedaj zahteva, da morajo povrh prebivalci tistih občin, kjer je dal pokončati pse, vlagati posebne prošnje, seveda kolekovane in za rešitev tudi še 10 dinarjev, ako hočejo spet imeti psa. Popolnoma razumemo in odobravamo, ako se zatira razširjanje strašne stekline, toda pred vsem se to naj vrši pametno, dalje objektivno in tretjič brez birokratičnih kapric in veksacij, kakor jih ima ptujski okrajni glavar in menda njegov veterarni referent. Pred vsem ne razumemo, kako bi bili ptujski kužeki bolj imuni proti steklini, kakor so kmetski psi-varuhi. Dejstvo je namreč, da so stekli psi hodili tudi za časa Pirkmaierjevega uradovanja po Ptuj, pa g. vodja ni dal pokončati teh psov. Dalje je nam storjena velika škoda in krivica, ako se pobijejo naši psi-varuhi, o katerih lahko dokazemo, da niso prišli v stik z nobenimi steklini psi in smo mi prebivalci na deželi zadostili vsem predpisom kontumaca. O načinu pobijanja psov sploh ni, da bi govorili. Tako grdo, nesaničarno in brezobzirno znajo menda le še «dobri» Balkanci. Če nas hoče g. Pirkmaier v svojem demokratsko-centralističnem navdušenju praktično uvesti in osrečiti z orientalskimi metodami, se mu za to več kot iskreno zahvaljujemo. Upravičena je naša zahteva, da se skuša pobijati steklina pametno, toda metode in sredstva okrajnega voditelja v Ptuj niso primerna, niti uspešna. Najmanj primerno pa je, da zahteva omenjene prošnje. Mi po deželi rabimo pse kot varuhe, zato upravičeno pričakujemo drugačnega ravnanja od strani okrajnega glavarstva. Uradi niso za šikaniranje, temveč za pametno in objektivno uradovanje. To naj si zapomni g. Pirkmaier!

Orjunci v Vojvodini so se z vso močjo zavzeli za Pribičevićevo strujo v demokratski stranki ter nastopajo z vsemi svojimi nasilnimi sredstvi proti pristašem Davidovičeve struje. V Subotici so hoteli razbiti shod, ki se je izjavil, da postavi Davidovičevega pristaša Ivo Matiča za kandidata. Demokrati levičarji so radi tega zelo ogorčeni proti orjuncem in tudi udruženje četnikov v Vojvodini je napovedalo boj orjunci.

Teroristični atentati orjunccev. V ponedeljek dopoldne so v Osijeku navalili na tiskarno, ki tiska «Hrvatski list». Uslužbenec so z revolverji prisilili, da se odstrani, potem so pa vrgli na stroje bombe, ki so napravile ogromno škodo. Dan poprej so v Cerkenici streljali med shodom republikancev in vrgli so tudi tri ročne granate. Težko ranjenih je bilo osem oseb, mnogo več pa lahko. V nedeljo zvečer je pa priredila zagrebška Orjuna svojo čajanko, katero je posetil tudi Svetozar Pribičević, ter je navzoče, med njimi tudi pravo sodrigo, ki je okrvavljenih rok prišla od raznih terorističnih izgrediv, proslavljal kot prvobojevnike nacionalizma. Očitno je, da se teroristični atentati orjunccev vršijo pod Pribičevićevim patronatom.

Po vzgledu orjunašev. Dne 2. t. m. se je vršilo v Kostajnici pod Siskom zborovanje Radičeve stranke. Med zborovanjem so učenci v mesto srbijanski seljaki iz okolice Kostajnice in razbili v mestu 35 hrvatskih hiš, okna ter razmetali pohištvo. To upoštevanje srbijanskih kmetov je mirno gledalo 12 žandarjev, ki niso posegli med razbijanje, če da se niso mogli vmešavati med tako mnogobrojne in divjaško razburjene seljaške mase. Sedaj po opustošenju Kostajnice je poslala vlada

posebno preiskovalno komisijo, ki naj preišče, kedo je pravzaprav nahujškal ljudske množice, da so se lotile demolanja. Eni poročajo, da je došlo do razbijanja radi tega, ker je okrajni predstojnik Maglajlić, ki je sicer demokrat, prepovedal zborovanje demokratov, ki bi se naj bilo vršilo istega dne kot ono Radičeve stranke. Drugi pa zopet trdijo, da je okrajni predstojnik dovolil obe zborovanji in sicer eno ob deveti uri, drugo pa ob enajstih. Eno je gotovo, da razbijalci in orožniki, ki so gledali mirno demolanje, ne bodo od strani oblasti klicani na odgovor, ker so Srbijanci.

Imenovan občinski svet. Policajminister je razpustil občinski svet v Novem Sadu ter imenoval novega, tako da imajo radikali v njem 12 glasov absolutne večine od 90 članov. Radikali imajo 51, demokrati 13, socialisti 6, Madžari 5, židje 5, izven strank 5 in Slovaki 1 člana.

V Novem Sadu radikalni vladi ni bilo dovolj imenovanje novega občinskega sveta, odstavila je tudi velikega župana, ker je Protičev pristaš. Sedaj bo ustoličila svojega človeka, prejšnji veliki župan bo pa upokojen. To vse se dogaja v znamenju režima in od Pašiča obljubljenega «volilne svobode».

Vojni ujetniki in nemarnost naše vlade. Iz ameriških listov izvemo, da se nahaja v Vladivostoku ob Tihem oceanu še zelo veliko Jugoslovancev, ki so bili v ruskem ujetništvu. Stojijo pod varstvom Francije, a za njih vrnitev se naša vlada prav nič ne briga. Mi izdajamo glasom proračuna na leto pač tisoč milijonov kron za naše zunanje ministrstvo, a naši srbijanski «diplomati» in uradniki samo brezbrizno lenuharijo.

Novi ruski begunci. V Kotor je došlo zopet 1200 ruskih begunccev, ki so pobegli pred kemalisti iz Carigrada. To so gotovo izraziti kontrarevolucionarji, ki so se mešali tudi v politiko orientala, ker kakor znano, Turki niso preganjali mirnih ruskih begunccev, temveč so po dogovoru z moskovsko vlado celo poskrbeli, da so se lahko vrnili domov. Iz Carigrada so torej bežali samo najhujši belogardisti, ki so imeli težko vest. Bolgarija jih tudi noče in zato so seveda prišli v — Jugoslavijo. Vojno ministrstvo se je za nje takoj zavzelo ter odločilo, da se jih 800 namesti v vojašnici v Hercegovnem, 400 pa pošlje v Srbijo. — Za volitve so radikalcem ti Wranglovci seveda dobro došli.

Lepo uspela prireditelj izobraževalnega društva pri Sv. Juriju na Pesnici. Naše izobraževalno društvo si je z velikim trudom in požrtvovalnostjo oskrbelo nov gledališki oder, ki ga pridno rabi. Še predno je bil dovršen, je dne 21. januarja na njem uprizorilo «Pogodbo», burko s petjem. Na dovršenem odru pa je minulo nedeljo bil velik koncert z zborovim in solo-petjem ob spremljevanjem klavirja, kakor bi si brez dvoma na mnogih večjih krajih želeli kaj takega slišati. Med resne in vesele pesmi je bil vpleten šaljev prizor «Nocoj je en lep večer», ki je povzročil menda smeha za en cel teden. Naj bi novi oder pomagal društvu dosegati namen, ki ga izraža napis na zavesi: «Prosveta duha — plemenitost srca!»

Rubežen v ljubljanski bolnici. Ob veliki skrbi drž. uprave za bolnišnice, se je tudi uprava ljubljanske bolnice silno zadolžila in pretečeni teden so neki ljubljanski trgovci, katerim dolguje na živilih, izposlovali rubežen, ki se je tudi izvršil. Iz blagajne je zapadlo 25 tisoč dinarjev in pa neka denarna vložna knjižica.

Dijaki vojaki, ki se prijavijo za izpit, dobijo po naredbi vojnega ministra takoj dopust.

Študenti iz Makedonije, ki študirajo na beograjski univerzi, so hoteli osnovati svoj klub, pa ne dobijo dovoljenja, češ, da je Makedonija del stare Srbije in da se macedonski študenti ne smejo posebej združevati, ker bi to pomenilo mejitev ali cepitev med Srbijo in Makedonijo.

Priporočena pisma sta odpirala. V Zagrebu so aretirali dva pismonoša, ki sta odpirala priporočena pisma in si prisvajala denarno vsebino. Nepoštenjakovića se pišeta: Gjurašimovič in Biroš. Pri zaslišanju je priznal Gjurašimovič, da je odpiral samo ona priporočena pisma, katerih ni mogel dostaviti. Njegov tovariš Biroš pa je izpovedal, da je odpiral ameriška pisma in poneveril okroglo 100.000 K. Cela svota pa še ni dognana in bo gotovo večja. Pismonoša Biroš je živ in velike razkošnosti in je tudi dnevno popival s svojimi prijatelji ter znanci. Policija je izročila oba zlikovca sodniji, da zaključijo preiskavo in jima prisodi zasluženo kazno.

Tatvina briljantov. Dne 5. t. m. med popoldansko pavzo je bil izropan v Zagrebu na Ilici draguljar Ivan Gabron. Vlomilec ni vlomil nasilno v trgovino, ampak je odprl s posebnim ključem zaprto roletno in pobral zlatnine in dragocenih kamnov za več nego 2 milijona kron. Gabron je razpisal nagrado 10.000 dinarjev onemu, ki bi izsledil vlomilca. Zagrebški krojaški pomočnik je izpovedal na policiji, da je videl, kako je okrog pol ene popoldne odprl moški od 35 do 40 let Gabronovo trgovino in šel v njo. Tat je bil elegantno oblečen. Vsekako gre v tem slučaju za zelo prefrigano slučaj zelo drzne tatvine.

Izvanredna stava. Dne 5. t. m. okrog 11. ure dopoldne se je pojavil naenkrat neki v Zagrebu čisto neznan človek na stolpu stolne cerkve in začel plezati proti vrhu. Vsi Zagrebčani, ki so bili na ulici, so uprli oči v tega drznega plezalca, ki se je povspel v višino 100 metrov in od tamkaj pozdravljaval radovedneže. Ko je enkrat priplezal čisto do vrha, se je začel spuščati navzdol in je 20 metrov nad zemljo izginil skozi odprtino v zvonici. Drzneža so začeli na to iskati, a zamanj, še do danes ga nimajo. Pravijo, da je plezal neznanec po strelvodu na vrh za stavo 9000 dinarjev. Ko je dosegel cilj in dobil stavo se je skrtil, da ga ne bi kdo javil pri finančni oblasti, ki bi bila zahtevala davek o

pod smrtno nevarnostjo tako težko prislužene stave. Celi Zagreb ugiba o drznem plezalcu, o katerem pravijo eni, da je mornar, zopet drugi, da je klepar.

Osvetilec se je. Te dni se je zagovarjal pred zagrebškim sodiščem mizar Milivoj Slanc, ki je precej na krvavi način piroval v Velikem Erjavcu. Po gostiji je bil v zgoraj imenovani vasi in ko so se napili ter nadjeli, so začeli po slovanski navadi plesati s svatovcami. Pri plesu pa so se fantje sprli med seboj radi plesalk. Brat ene od svatove je udaril Slanca s preklo po glavi in ga lahko ranil. Radi te malenkostne poškodbe so plesalke Slanca še zasmehovale. Ta dekliski posmeh je Slanca tako raztogotil, da je zdirjal domov po puško, ki je bila nabita s svinčenimi šibrami. Iz puške je ustrelil med smejoče se ženske in Dora Mitar je dobila kar 60 kroglic v telo. V Zagrebu so Slancu prisodili radi težke telesne poškodbe samo osem mesecev težke ječe.

Obsojeni žandarji. Dne 8. septembra minulega leta so se napili v Novem Sadu žandar Rakić in njegova dva tovariša. Kot pijani so odšli na železniško postajo, kjer so uganjali razne nerednosti. Komisar železniške postaje je poslal na dvižance tri trezne orožnike, da jih odpravijo iz postaje, a Rakić se je branil ter ranil iz puške narednika Nikolčića. Pijane žandarske razgrajče je obsodilo sodišče v Novem Sadu takole: Rakić je dobil 4 leta in 6 mesecev ječe, njegova tovariša pa eden tri leta in 2 meseca, drugi pa tri leta.

Novosadski najemniki so po svoji organizaciji ponudili hišnim gospodarjem naslednje hišne najemnine: Za stanovanje z eno sobo na dvorišče do 30%, z eno sobo na ulico do 50, z dvema sobama na dvorišče isto, z dvema sobama na ulico do 70%, z več nego dvema sobama pa do 100 odstotkov in samo prostorna in razkošna stanovanja lahko oceni nad 100% posebna komisija. — Ta organizacija najemnikov je vsaj tako daleč, da je stanovanja na razne vrste razdelila ter tudi dosegla, da se to upošteva in da se najemnina ne zvišuje ne glede na pravo vrednost stanovanj.

«Zbornik znanstvenih razprav.» Dekanat juridične fakultete v Ljubljani sporoča, da je izšel 2. letnik «Zbornika znanstvenih razprav» in da se nahaja v zalogi tudi še 1. letnik istega. Skupna cena obeh letnikov znaša 50 din. Naročilo sprejema dekanat juridične fakultete v Ljubljani.

Iz Ormoža.

Društveni dom v Ormožu. V zadnjem času stavbene dobe se je pričelo v Ormožu z graditvijo društvenega doma, kakor ga imajo v Središču, pri Sv. Miklavžu in na mnogih drugih krajih. Ta misel, da se postavi lastna društvena dvorana s pripadnimi lokali vred, se je rodila že ob političnem preobratu in da bi «Zveza» izvršitve tega podjetja ne bila ovirala, društveni dom bi bil že takrat postavljen in bi bili stroški desetkrat manjši, kakor so danes. V začetku leta 1922 se je vršil sestanek vseh merodajnih oseb ormožke fare in tudi sosedne župnije so bile zastopane. Izvolil se je širši stavbeni odbor in pričelo se je s pripravami in dovažanjem stavbenega materiala. Da je sploh do tega prišlo, za to gre pač največja zasluga odborniku Ivanu Rojs, ki je bil duša vsega gibanja. Načrt društvenega doma v simpatičnem baročnem slogu je izdelal naš odlični ormožki stavbeni mojster Karol Rojs, ki je bil vsa leta svetovne vojne v vojaški službi, kjer je bil udeležen pri najtežavnih vojaško-tehniških delih, oziroma podjetjih. Naj tudi društveni dom, ki ga je začel požrtvovalno staviti, po svoji strokovni izobrazbi dovrši. Naj bo dovoljeno, da tu hvaležno omenimo dobrotnike, ki so darovali denarne svote, skoro ves stavbeni les, ki so prispevali z dovažanjem stavbenega materiala: pred vsem župani Ivanuša, Hanzelič, Habjančič, Masten, potem Keček, Erhartič, Venta, Kuharič in še drugi. Tudi nekateri meščani so prispevali z denarjem in lesom, v prvi vrsti grofica Wurmbrand. Naj jim bo Gospod bogati plačnik. Da so zavodi, kot posojilnica in kletarsko društvo storili več kot svojo dolžnost, naj bo omenjeno samo le mimogrede. Društveni dom je bil konec jeseni pod streho postavljen, treba pa še mnogo požrtvovalnega in solidarnega dela, da bo dovršen. In da se to zgodi, v to pomozite Bog!

Žepni tat. Prejšnji teden se je vozil Babič, posestnik v Pušicah pri Ormožu, s svojo ženo, ki bolega na očesih, k nekemu zdravniku v Zagreb. Ko se peljata po mestu s tramvajem, pa vzame mož vso svojo blagajno iz žepa, da plača vožnjo karto. Pri izstopu je bila kakor navadno gnječa. To priložnost je porabil žepni tat in je izginil z vso blagajno v vrednosti 7000 K. Ljudje hojži! Če greste v tuje kraje, ne imejte vsega denarja vkup v enem žepu in če plačujete pred tujimi ljudmi, ne kažite, kaj vse imate, drugače vas bodo — lasje boleli!

Iz Maribora.

Or. ju. na. Znana fašistovska prikazen Jaklič spada gotovo tudi pod okrilje orjune. Gotovo je sledil tovarišu Johannu Škerjancu, ki je pri celjski orjunaški pustolovščini oficijelno zastopal mariborsko orjuno. Tu v Mariboru se pa ta junak potika s svojo ljubico, katero je lažnjivo kot moškega prijavil ter se moral radi tega tudi zagovarjati, po nemških in sicer najslabših gostilnah. Če ne bi bilo te ljubezni, bi fašist Jaklič take nemške gostilne v svojem pijanem poletu, ki jemlje nacionalizem za pretevo, razbijal, ker je pa «ljubezen», bo hodil lepo naokoli, pil in končno še natakario za «čeho» opeharil. — Lepi «nacionalisti» in samo kak dr. Senekovič, ki se tudi tako dobro razume na iz-

venzakonsko ljubezen, se še najde, da imenuje nastop pokrajinske uprave proti orjuni, proti mešanici pijancev, razgrajacev, temnih kriminalnih elementov ter bolnikov na duhu, morali in telesu, za nesramnost in da pri tem še psuje svojega predstojnika. Ivan — recte Skrijanc, ki se mu je v deputaciji predstavil, oziroma, ki je podpisan na orjuniški izjavi, bi mu moral biti še znan iz Trsta in če to ne, vsaj iz Maribora, kjer je ta človek v svoji vinski podivjanosti že vse mogoče počel ter prišel že večkrat pred sodnijo, o čemur bi moral vedeti tudi vitez Grasselli, ki sedi vedno v Senekovičevi družbi, a ne čuje, da krši njegov prijatelj dr. Senekovič § 104 srb. kaz. zak., ko glasno in javno psuje svojega predstojnika g. Hribarja. — Na g. pokrajinskemu namestniku Hribarju je sedaj, da pokaže svojo obljubljeni energijo ter nastopi proti divjakom, obenem pa, da se zavaruje proti sramotanju od strani dr. Senekoviča.

Molčijo kakor grob. Na naše namigljaje o nekaterih tisočkah molčijo vsi. «On» minister n. r., narodni poslanec, odvetnik itd., brivec Novak, «nestrankarski» predsednik itd. Kenda tudi «nestrankarski tajnik», in orjunaš. Prav vsi molčijo. No, oni že vedo zakaj molčijo!

Vse kar je prav! Odkar nastopa mili nam dr. Kukovec v javnosti, se ni izustil niti ene pametne besede. Pa neumno in nesmiselno izgovorjena beseda se še pozabi, kar je pa pisano ter tiskano, to pa ostane. In ravno dr. Kukovec ni samo eden najbolj slamoreznih govornikov, ampak je tudi člankar in notičar, da je joji Z vsoto gotovostjo lahko sklepamo, da piše gospod dr. Kukovec v «Tabor» zadnji čas prav vse one politične kolobocije in klobasarije, katerim se smeje celi Maribor. Ubogo uredništvo «Tabora» se nam smili, ki v potu svojega obraza pili in popravlja dr. Kukovecovo slamo, a kljub temeljiti korekturi se še vrinejo neložne budalosti, kot je n. pr. v članku od torca pod zaglavjem: «Naša kandidatska lista», ki začena tako-le: «Ziviljenje se ne da zatajiti. Tako se kljub pokvarjenosti naše slovenske družbe ni dalo zatajiti, da se naš narod ne da izrebiti na svoji zemlji. Dogotovljeno je delo za sestavo kandidatske liste za mariborsko-celjsko volilno okrožje.» Takega nesmisla še doslej ni obelodanil nobeden vaški demagog, ampak edino voditelj slovenskih demokratov. Nadalje je znano, da si piše g. dr. Kukovec sam one slavospeve na svojo osebo, da je ona program itd. Je že prav in lepo, ako človeka hvalijo drugi, ako se pa mora sam in še to v tiskanem nesmislu, potem pa je kaj takega zmožen le dr. Kukovec. — Uredništvu «Tabora» pa naše odkrito sožalje, da imajo toliko neprilik s svojim duševnim atom — g. dr. Kukovcem.

Zahvala Josipa Stritarja za sprejem v Mariboru. Okrajni glavar dr. Lajnič je dobil iz Rogoške Slatine pismo sledeče vsebine: «Poln radosti in zadoščanja nad tako veličastnim sprejemom, katerega se mi je priredilo pri mojem prihodu v domovino, Vas prosim, da blagovolite sprejeti na znanje moje najiskrenejšo zahvalo. Ker se ne morem vsem posameznim društvom in vsemu prebivalstvu slovenskega Maribora posebej zahvaliti, Vas prosim, da blagovolite sporočiti vsem, kako do srca me je ganil veličastni sprejem in ljubezen mojih rojakov. Vsem udeležnikom sprejema prav srčna in iskrena zahvala! Najsrčneje Vas pozdravlja.»

Volilna v Mariboru. Za volitev 18. marca bo štel Maribor 7 volišč, torej dvoje več kot leta 1920. Za I. okraj bo volišče v dekliški meščanski šoli I., za II. okraj prvo volišče v dekliški meščanski šoli II. in sicer za volilce z začetnimi črkami A do N, drugo volišče v drugem okraju bo v šoli II. Razlagova ulica in sicer za začetne črke N do Z. Za III. okraj bo volišče v šoli v Cafovi ulici. Za IV. okraj deška ljudska šola IV. Peti okraj se deli v dvoje volišč za črke A do N v otroškem vrtcu IV, za črke od N do Z pa v dekliški šoli III.

Redno predavanje Slovenske krščansko-socialne zveze v petek zvečer odpade, ker se vrši v dvorani Lekarniška ulica št. 6 isti večer ob pol 8. uri skod Jugoslovske strokovne zveze.

Delavska zveza pozivlja vse člane in članice JSZ, da pridejo v petek, dne 9. februarja ob pol 8. uri v Lekarniško ulico zanesljivo na važen delavski shod. Poročja gospod narodni poslanec Žebot.

Prošnja Mariborčanom! Z javnosti neznano in mor da nikdar razumljivo poštvovalnostjo je krog mladih in lepoto gledališke umetnosti odkrito ljubečih ideali-

stov ustvaril v Mariboru kulturno ustanovo, katere ekstenzeno upravičenost je vsa javnost priznala. Energija in ljubav, ki je ustvarila dosedanje, se ni zmanjšala, temveč ob uspehih dosedanjih predstav povečala. Ne moremo pa zanikati dejstva, da potrebujemo za uspešno nadaljno delo izdatnejše podpore javnosti in osebno gmotne podpore. V kolikor je v kratki dobi našega delovanja zaznamovali kakršenkoli neuspeh, ga je pripisati izključno zaprekam tehničnega značaja, ki jih more odstraniti le blagajna. Prisiljeni smo v interesu prospeha Ljudskega odra apelirati na mariborsko javnost, da nam ne odkloni podpore, kadar bomo zanjto zaprosili. Javnost boji uverjena, da bomo vsak vinar povrnili bogato z delom in novo ljubeznijo do umetnosti. — Uprava Ljudskega odra v Mariboru.

Na pustno nedeljo v Narodni dom! Ljudski oder v Mariboru ponovi na pustno nedeljo ob treh popoldne burko «Babilon». Predstava je v prvi vrsti namenjena vojaštvu tukajšnje garnizije, ki bo imelo na ta način priliko privoščiti si pošteno predpustno zabavo. Seveda se bo gotovo tudi ostalo občinstvo poslužilo priložnosti, da si igro polno smeja in veselega razpoloženja gleda, posebno še, ker je vstopnina za to predstavo znatno nižja. Upravi Ljudskega odra čestitamo na misli, prirejati od časa do časa vojaške predstave, ki so silnega pomena za moralno razpoloženje vojaštva, ki sicer nima prilike skrbeti za svoj duševni napredek.

Licitacija žrebet. Dne 13. t. m., ob pol 9. uri se vrši na mariborskem sejmišču licitacija pet državnih žrebet tukajšnjega artilerijskega polka.

H. G. WELLS:

Zgodba o nevidnem človeku

21

»Mislim, da jel.«
»Ni imel pomočnika? Ali nič ne stoji v časopisu, da bi bil imel pomočnika?« je boječe popraševal Marvel.
»Ali vam ne zadostuje eden sam? — Ne, hvala Bogu bi rekel človek, pomočnika ni imel.«

Počasi je priklimal.
»Zelo neprijetna, tale misel, da hodi tak neviden človek tod po deželi. Pobegnili je in iz nekaterih reči sklepajo, da se je obrnil proti Port Stowu. Čisto blizu njega smo torej videli Topot stvar ni nobeden tistih vaših ameriških čudežev. — In mislite na to, kaj vse more storiti tak človek! Na primer, ako mu pride na misel, da bi kradel — kdo mu more braniti? Ali vlomil? Skozi celo krdelo policajev se vam izmuzne kakor vi ali jaz skozi čredo slepcev. Se laželj kajti slepci slišijo preklicano dobro, sem čul praviti. In če si poželi pijače na primer —«
»Zares, mnogo lahko stori tak človek!« je dejal Marvel.

»Zares, prav mnogo!«
Ves čas je gledal Marvel napeto krog sebe, vlekel na ušesa, če bi bilo čuti rahel, bos korak, ali videl komaj vidno kretanje. Pripravil se je na odločen sklep. Zakašljal je za dlanjo.

Se enkrat je pogledal krog sebe — poslušal — se sklonil k mornarju in polglasno dejal:
»Veste — jaz vem — to in ono o tistem nevidnem človeku. Iz zasebnih virov —«

»O —«, se je začudil mornar. »Vi —?«
»Da — jaz!«
»Res —? In — ali smem vedeti —?«
»Čudili se bodede!« je šepnil Marvel za dlanjo.

»Strašno!«
»Res —?«
»Veste —«, je začel zaupno.

Pa ni skončal. Obraz se mu je mahoma izpremenil.
»Au —!« je rekel. Okorno se je vzravnil, na obraz mu je stopila bolečina. »Au!«

»Kaj pa je?« ga je vprašal mornar zabriženo.
»Zobje me bole!« Marvel se je prijel za uho —
Zagrabil je knjige.

»Mislim, da moram naprej!« je rekel in se je s smešno boječnostjo odmikal proti koncu klopi.
»Pa pravkar ste mi hoteli pripovedovati o nevidnem človeku —!« je ugovarjal mornar.

Tomaz Marvel je pomišljal.
»Neumnosti!« je dejal nek glas.
»To so same neumnosti!« je ponovil Marvel.

»Ampak — če pa stoji tule v časopisu —!«

Kupim vsako množino borov 5 m dolgih in 35 cm debelih. Pavel Ledinek, sodar, Gozdna ulica št. 6, Maribor. 3-6 51

Lepo malo posestvo v ravnini, 3 orale zemlje v Prepolah št. 27, se proda. 61

Pohišstvo za spalno sobo in kuhinjo, solidno delo, se proda. Maribor, Vojašniška ulica 8, Rojko. 1-3 57

Dva rokodelca se sprejme na dobro hrano po nizki ceni. Mlinška ul. 21, I. vrata 4. 62

Kupujem vsako množino orehovitih in hruskovitih debel, zdrave, ravne, po možnosti brez grč. Ponudbe se prosijo na: P. Higersperger, Celje. 1-2 58

»Vseeno! Poznam tistega, ki si je izmislil te neumnosti! Nevidnega človeka ni! Neumna šala!«

»Ampak — časopis —! Ali mislite, da —?«

»Niti besedice ni resnice na vsem —!«

Mornar je strmel na časopis. Marvel je sunkovito obrčal glavo na vse strani.

»Počakajte —!« je rekel mornar počasi in vstal. »Ali mislite, da —?«

»Seveda mislim!«

»Čemu pa ste mi torej pripovedovali vso tisto neumnost? Kaj vam pride na misel, da hočete poštenega človeka za norca imeti —?«

Marvel je napihnil lica. Mornar je bil hipoma ves redeč v obraz, pesti je stiskal.

»Ves čas sem tule govoril s teboj in ti pritlikavi stari dedec nimaš toliko olike, da bi —«

»Pustite mu pri miru!«

»Pri miru —! Srbi me, da bi te —«

»Naprej!« je zapovedal glas. Nevidna moč je zasukala Marvela ter ga potisnila na cesto. S hlastnimi, nerazumljivo naglimi koraki je stopal Marvel.

»Bolje je zate, da greš!« je vpil mornar za njim.

»Za koga je boljše?« se je obrnil Marvel, pa je sunkoma skočil naprej, kakor bi ga bil kdo v bedro vščipnil. Mornar je čul, kako se je pogovarjal in kregal samo s seboj.

»Teslo budalasto!« je klical za njim, stoječ široko razkoračen sredi ceste. »Pokazal ti bom — osel stari! — Boš ti mene, ti mene imel za norca! Tule v časopisu stoji —!«

Marvel je še nekaj odgovoril in je izginil za oglom. Mornar pa je stal široko na cesti, dokler ni prišel mesarski voz, kateremu se je moral umakniti.

Nameril je korake proti Port Stowu.

»Same čudne reči —. Za norca me je hotel imeti, to je hotel! Ko pa stoji tule v časopisu —!«

In kmalu je slišal še druge čudne reči, ki so se med tem zgodile čisto blizu.

Tovariš-mornar mu je pripovedoval, da je videl tisto jutro potovati po zraku pest zlatov. Čisto pristo v zraku da so potovali, je pravil, in nikogar ni bilo blizu. Pograbil je za jimi, pa je dobil sunek, da se je prevrgel po tleh, in ko je spet stal na nogah, ni bilo denarja nikjer več.

Mornar je rad verjel vsakršne čudne reči, pa to je bilo tudi njemu nekoliko preveč —. Črez par dni je seveda sodil drugače.

Zgodba o potujočem zlatu je bila resnična.

Sedaj tu sedaj tam, iz gostiln in trgovin in iz zasebnih hiš, celo iz prestorov londonske bančne družbe v Port Stowu se je dvignil denar — vrata so bila v tistih vročih poletnih dneh odprta —, mirno in neopaženo, v pesteh in kupčkih in zavit v papir, in je potoval ob stenah in senčnatih krajih in se naglo skrilo, če se je kdo bližal. In nihče ni opazil, da je nezmotljivo izginil v žepu nemirnega debelkastega postopača z velikim, valjarju podobnim rdečkastim nosom in obnošenim klobukom iz zajčje dlake, sedečega na klopi pred nezatno krčmo v predmestju Port Stowskem.

Deset dni pozneje — medtem se je zgodilo, kar bomo pripovedovali v naslednjih poglavjih — je mornar zvedel, kako blizu je bil nevidnemu človeku —.

XV.

Dr. Kemp.

Večeralo se je.
Dr. Kemp je sedel v svoji knjižnici in študiral. Prijetna, svetla soba je bila. Tri okna je imela, na sever eno, na zapad in na jug, polno knjig je bilo v omarah ob stenah, široka pisalna miza sredi sobe in pri severnem oknu drobnogled s stekli, instrumenti, kemikalijami, kulturami in drugo znanstveno opremo.

Luč je že gorela v sobi, četudi je bil večer še svetel, in okna so bila odprta svežemu zraku.

Dr. Kemp je bil vitek mlad mož slamatatorumenih las in brk in s svojo razpravo, ki je na njej delal s toliko marljivostjo, je upal, da si pridobi vstop v kraljevsko akademijo znanosti.

Vzravnal se je in je pogledal skozi okno po griču, ki se je dvigal pred njim v zlatem večernem solncu. Nekaj minut je sanjal s peresom v ustih in zamišljen zrl na lepoto, ki se je razgrinjala pred njim.

Drobna črna postava se je pojavila vrh griča. Debelušast človek je bil, mehke črne klobuk je nosil, njegova obleka je bila zanemarjena in tekel je, da so njegove kratke noge kar migotale pod njim.

»Že spet eden tistih norcev!« je mrmral Kemp. »Kakor oni, ki se je danes zjutraj zaletel vame krog ogle s svojim »Nevidni človek prihaja!« Ne vem, kaj imajo ljudje? Človek bi mislil, da smo spet v devetnajstem stoletju!«

Dr. Kemp je vstal, stopil k oknu in opazoval drobnega človeka, ki je bežal po hribu navzdol.

»Strašno se mu mudi! Pa ne pride naprej! Če bi imel polne žepce svinca, bi ne mogel izgledati težji!«

Za trenutek je zakrila bližnja vila bežečega. Spet se je pokazal in še dvakrat izginil za poslopji. Nato je izginil za Kempovo hišo.

(Dalje prihodnjic.)

Vinko Lašič

oblastveno izprašani sidarski mojster

Radvanje 39, pri Mariboru

se priporoča za vsa v to stroko spadajoča nova in popravilna dela. 2-3 52

Veletrgovina z premogom in drumi
na debelo na drobno

F. & A. UHER

Slovenska ul. 8 Telefon 344

CENIK:

2-10 55

PREMOG v vsaki množini na dom postavljen po Din. 32, 37, 42, 45-25 in 66-75 za 100 kg.

DRVA: bukova cela na dom postavljena Ia Din. 700, IIa Din. 625 za kladro.

BUKOVA BEZANA 20 cm dolga na dom postavljena Ia Din. 50, IIa Din. 45 za meter.

MEHKA 1 meter dolga vezaza (odpadki) Din. 0-27 za kg na dom postavljena.

Naročila se sprejmo samo v pisarni v Slovenski ul. 8.

KUPUJEM

se vedno le najboljše in najcenejše za domačo potrebo vsakovrstno manufakturno, kakor tudi tekstilno blago pri stari in zelo znani tvrdki

KAROL WORSCHÉ, Maribor, Gosposka ul. 10

Perje za postelje!